

Святослав М. Фостун

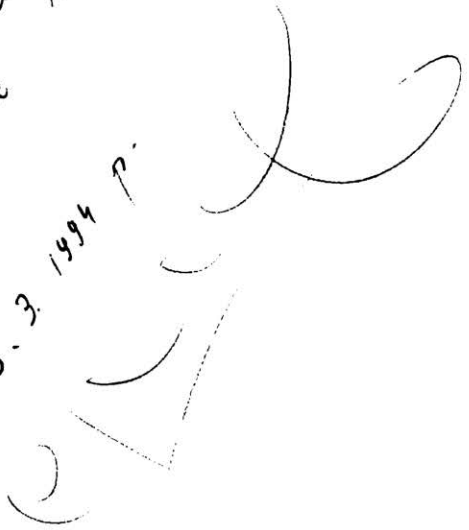

Островський

СТЕЖИНАМИ ЖИТТЯ

СВЯТОМИР М. ФОСТУН
СТЕЖИНАМИ ЖИТТЯ
Етюди

Величавому
всім Дубровику, поборнику
родини з помини
всім з життя.
Листопад, 15. 3. 1994 р.

СВЯТОМИР М ФОСТУН

СТЕЖИНАМИ ЖИТТЯ

ЕТЮДИ

ЛОНДОН

SWIATOMYR M. FOSTUN

ALONG THE LIFE PATHS

(Etudes)

COVER BY O. OSTROVSKY, M.A.
ОБКЛАДИНКА — О. ОСТРОВСЬКИЙ, М.А.

PUBLISHED BY THE AUTHOR
LONDON — 1993

*З друкарні Української Видавничої Спілки в Лондоні.
Printed by Ukrainian Publishers Ltd., 200, Liverpool Road, London, N1 1LF*

Вступне Слово

Його туга на розкрилих чужих шляхах. . . мабуть, так було б найвлучніше схарактеризувати другу збірку етюдів відомого українського письменника в діяспорі доктора Святомира М. Фостуна, що її він видає в наше сьогоднішнє п. з. »Стежинами життя«. Ця друга збірка його етюдів є власне кажучи, наче продовженням першої збірки, що була видана 1972 року, п. з. »На крилах життя«, і автор добре зробив, що поєднавши ці обидві збірки вирішив видати їх в одній книжці.

Етюди письменника це тонкий ліризм, поезія у прозі, творчість у рідкісному жанрі української літератури, вимогливому щодо засобів вислову, глибокого осмислення змісту і такого ж світосприймання, словесної витонченості, красивості, пошуків за шляхетністю в Людини нашого часу, а при тому це глибокі роздуми — філософські, психологічні, соціальні у поєднанні особливостей світовідчуття, не минаючи при тому актуальних проблем сучасного буття.

Писав свої етюди письменник у роках, коли наша вітчизна неволилась у тюрмі народів, могутній тоді комуністичний імперії, коли границі України були туго закриті для нього і сотень тисяч наших земляків котрі опинились поза межами нашої батьківщини внаслідок Другої світової війни. Проживаючи на чужині письменник увесь час жив глибокою тугою за рідною землею. Тому — то його етюди в більшості саме й пронизані нотками цієї глибокої туги за батьківщиною, в якій квилить і ридає серце:

Коли у вишневому садочку, облитому молоком, дзвенять ніжно бджілки своїми ніжками по золотистому квітінні, а усміх сонця спливає з лазурних небес, тоді я п'янію безмежною тугою, і згоряю вогнем страждання за тобою, моя рідна земле. . . Як половіють збіжжя і вершникує над землею крилатий вітерець, а далека степовінь збирає червневі чебриці, мої думи, зранені печаллю, линуть до тебе моя батьківщино.

(Серце ридає)

Коли ж письменникові, що його в тих роках люто шельмувала комуністична пропаганда, як «ворога народу» навіть і мріяти годі було про його фізичну зустріч із батьківщиною, він зустрічається з нею у своїх мріях, роздумах, снах. У них він наче мандрівник, який далеко йде, щоб вийти на широкі отчі шляхи вітчизни, «щоб послухати як дихає рідна земля, пропахнена росами й дощами, замріяна імливими ранками, заплавленими лугами, листастими дібровами й золотистими полями».

Й вийшовши на широкі шляхи вітчизни письменник хоче послухати пісню колискову, яка торкається його серця, зболілого тугою, мов материнська рука, що хоче злагіднити жорстоку дійсність, у якій він знає, що «шляхи далекі й закриті до тебе моя вітчизно».

Майже в усіх етюдах нашого письменника стикаємося чи з не найвагомим мотивом: великою любов'ю до України й в тому спектрі постає перед читачем людина — письменник, який віддано і безмежно любить свою батьківщину та верстаючи далекі чужі шляхи згоряє щохвилиною тугою за вітчизною:

Я вдивляюся у далекі твої шляхи України. З далекої чужини цілую твоє чоло та вмиваюся голубою дніпровою водою.

Глибина одвічних дум древнього Києва розтривожує мої мислі та несе мене назустріч рідній землі.

З-за дубів поважних і обсілих викочується золоте кружало сонця і приголублює замріяні далі.

Вони ж пригортають мене, як сина.

Що рідну землю вітає у мріях, у снах.

(Назустріч рідній землі)

Автор етюдів — колишній учасник визвольної боротьби ОУН-УПА у гримучих роках воєнної хуртовини, підпільник, тому й в кількох своїх етюдах він торкається тематики визвольної боротьби, коли як він пише «темна нічка була любов'ю борцям, а росяні досвітки свіжили їхню втому». Пишучи свої етюди в роках затиску і поневолення України письменник не знав чи вижили його співдрузі — учасники визвольної боротьби за волю України, чи поклали своє життя в збройній боротьбі, тому він і писав:

*Де ти, мій друже, тепер?
не знаю. . .*

*Але вірю, що ще зустрінемося на рідних шляхах
та вітатимемо волю, що буде народжуватися
у буремних, гримучих днях.*

(Мій друже)

Підпільній діяльності письменних присвятив теж різдвяний етюд п. з. І багато років пізніше... а високо цінуючи молоде українське покоління — шестидесятників — послідовників визвольної боротьби, що її вело старше покоління він і пише про нескоримих, гордих і непокірних борців, що:

Ідуть шляхом важких родинних розлук, крізь бурі і хуртовини, мовчазні бори і розкрилля далеких доріг та вітають зорі... коли на міднім небі вечір прочорніє. Лишають нескоримі за собою слід, глибокий, глибокий. Терпінням, кров'ю і сподіванням волі собі й вітчизни оповитий.

Не зітреться він у віках...

(Нескорими)

Художня витонченість мистецького словесного вислову не заперечує авторові, а навпаки, допомагає йому глибоко вторгнутися в духовний світ, торкнутися проблемного мислення у філософській рефлексії у питаннях буття не затінюючи при тому проблем і питань буття української людини минулого й сучасного, бо ж:

Життя — це зоряна дорога древніх часів і буремних сучасних, що карбують невпинний рух і розмах дужих крил у полеті далекої путі людського буття.

(Життя)

І письменник іде в життя «несучи в серці пелюстонецьку серця і любові» в надії, що світ може потеплішати, що може людина висвітлитися із знемог і борсань модерного буття, а тоді її життя «не спадатиме пелюстками зів'ялих хвилин». Автор етюдів іде в життя, «що пливе з духа вічних верховин, іскриться неземними пір'їнами жар-птиці, повниться живим і тривожним відлунням минулих епох і гримучих днів модерної доби, в якій за його словами:

Гарчать атоми на припоні.

Людську гідність у склостальних палатах висмівають. вмерли вже філософи.

На хрестах умирає розп'ята правда.

Куди ж прямуєш людино модерної доби?!

Ніч...

Коли буде ранок?

(Модерна доба)

На це запитання автор так і не сподіється бажаної чи надійної відповіді, бо ж усе ще триває духовна ніч і ранок іще

далекій, проте все-таки авторові роздуми підказують читачеві замислитися. Адже у пошуках відповіді на таке запитання вирине знову ж таки питання віри, а її письменник ставить як вагомий духовний чинник у житті людини й людства, бо ж навіть у тій сучасній модерній добі, що її автор осмислює у своїх етюдах — Модерна доба, Чи чуєш, Мій віку, людина загубившись у нетрях бездуховності приходить висновку, що їй треба шукати Бога як основного джерела її духовного оновлення:

Скриплять важенні цвяховані двері, покремсані кулями і келепами в давніх війнах, і до храму несміливо заходять люди модерної доби.

Вони шукають Бога. . .

(Храм)

Глянь людино очима глибокої віри у своє серце й там знайдеш Бога«, — каже письменник, наголошуючи всюдисущу Божу силу, володарку теж і природи на Землі, так як її розглядав український фольклорний панентеїзм у давнину, прагнучи, щоб віра в Бога вбудовувалася в цілісне духовне життя української людини й народу.

Автор — великий шанувальник природи української землі й у своїх етюдах він відводить теж багато уваги порам року, коли — то »весна верстає пречудні взори, потягнувшись у голубу далечінь, де сонце вітається з землею«, а влітку автор закликає йти в поле, бо там:

Літечко тче сивогриве шовковиння й тягнеться вушатим колоссям до людських рук.

Пшеничні поля мандрують повагом за крилатим вітерцем і вітають круглооке сонце, що розкидає над світом щедрицею своєю золоточервінь.

(Ходім у поле)

В осінні дні, коли на вулицях блукає смуток і шматує людські серця, автор виходить на розстай чужих доріг, де вітер сліди його замітає:

Наді мною журавлині ключі мережать небовиди і привіт передають мені з рідних піль.

Я осінь золотогриву на чужих шляхах зустрічаю.

Чи така вона у моїй батьківщині?

Скажіть журавлі? . .

(Осінь)

У художній формі осмислює автор і зимову пору, »коли летять сніжинки зірчасті й ніжні, коли задумано мандрують

обрїї та морщать своє чоловиддя навислими снігохмарами», а в різдвняний час гросить, щоб його думка торкнулась біло-сніжжя рїдної землі й чарївним рїдним евшаном вернулась до нього у радїсно-тужливї рїздвянї днї, бо ж у тих днях:

*Мандрує моя туга далекими заснїженими просторами
й на канві прорваного часу мерезить Свят-вечїрї
спомини.*

Цить! . . Не торкай болючих струн. . . Не треба. . .

Я пам'ятаю. . .

(Мандруй моя туго. . .)

Етюдї д-ра Святомира М. Фостуна, письменника, автора історичних повїстей, політичного, громадського, культурного діяча, журналіста, в наше сьогодення вже члена Спїлки письменників України це не тїльки відбиття його художньої творчостї та його майстернїсть словесного багатства і витонченостї, але водночас, це й кредо його серця і мислення так глибоко віддзеркаленого в рядках етюдів, пронизаних великою любовю до батьківщини, до всього, що отче, рїдне, українське.

Хоча багато етюдів письменника навїяні глибокою тугою, проте ноток песимїзму в них ми не знаходимо. Письменник завжди вїрив, що прийде час, коли сонце волї засяє в Україні, вїрив, що вона визволиться, усамостїниться, що їй передбачене вагоме і світле майбуття на Сходї Європи. Звичайно, в умовинах існування могутньої комунїстичної імперїї, це »було проти надїї сподїватися« як писала колись наша велика поетеса Леся Українка. Але письменник глибоко вїрив, що таки наспїє такий історичний час, а тому він з невимовною радїстю зустрїв і вїтав усамостїнення нашої вїтчизни:

Воскресла вже Україна. . .

Вивруною радїсна пісне, вийся у вїтрах і несись у густу
блакить небес.

Бо вже землями нашої неозорої вїтчизни йде Воля Україні.

»У наше сьогодення треба жити й працювати для України, бїльш нїж колинебудь« — каже письменник, невтомний трудївник у багатьох галузях українського організованого життя, і бажаючи йому доброго здоров'я, сил і витривалостї в його широкограннїй працї та творчої наснаги сподїємось, що він подарує читачам ще не одну книжку.

Ростислав Лиманчук
Україна

НА КРИЛАХ ЖИТТЯ
Перша збірка етюдів

Книги

У мене багато книг. . .

Стоять вони на полицях рівненькими рядочками. Мовчазні. Ані чичирк. Але, я знаю, що вони живі, бо в них живуть цілі епохи людства.

Нічого мертвого немає у книгах. Вони вічні, як людська душа, і таємничі, мов Сфінкс. У них древня мудрість говорить, буття вагітніше сучасним, і народжується невідомим завтра.

Добрі книги це мудрість життя. Убогий той, хто їхньої мудрости не шукає.

Я часто відвіую своїх друзів.

Книги. . .

Весною, як сади сміються грайквітінням, а безжурна травнева юнь на вулицях гуляє —

Влітку, як пишні рожі заглядають у кімнату, а на блакитній стіні небозвіддя сонце золотом палає —

Восени, як вікна плачуть дощем, і в дворі блукає та скиглить глуха самота —

Взимку, як летять перші сніжинки на земну твердь, а місячні морозяні ночі зорі розсипають —

Тоді я прихсджу до своїх друзів.

Вони сходять повагом із полиць і диспут ведуть зі мною.

Або предивну казку мережать на канві довгих віків.

Я розповідь слухаю словограйливу й мандрую в тисячоліття епох. Розкриваю таємниці древнього світу, сучасним живу, в міжзор'яні світи забігаю, і крадькома заслону майбутнього хочу відхилити.

Космос обіймаю. . .

У вічність ідуть століття.

Утомлений вертаю з мандрівки людського буття.

Втомились і мої друзі-книги.

Пізно. . .

Ранок у вікна заглядає.

Бувайте, друзі!

Модерна доба

Вона пригортає до грудей хмарочоси, а з її рук рвуться ракети, і летять у зоряний безкрай космічні кораблі.

Гарчать атоми на припоні.

У склостальних палатах людську гідність висмівають.

Громадиться у глибоких підземеллях пекельна зброя, а вчені сліпнуть над смертоносними винаходами —

Щоб убивати людину. . .

Та хіба ж вона й сама не губиться на стрімколомних шляхах модерної доби?!

І чи не стоїть вона обдертою й порожньою у темряві духовного хаосу?

Чи знайшов би сьогодні Діоген. . . людину?!

Вмерли вже філософи.

У храмах науки розкуйовджені гіпсиси бешкетують.

Розтерзані лжепророцтвом нидіють юні уми.

Тріюмфує тиранія й розгул розкоші. На хрестах умирає розп'ята правда.

Землею йде Бог.

У нього заплакані очі. . .

Його святині порожніють. Їх закривають, продають, розваляють.

Людина ж низькоклоніння робить паперовому богові і ставить йому золотостінні храми.

Куди ж прямуєш, людино модерної доби?!

Ніч. . .

Коли буде ранок?

Сімнадцята весна

Біжить дівчина доріжкою й весну буйноквітну до грудей пригортає.

Вітерець торкає її шовкове волосся, а з висот усміхається до неї золотодзвінне сонце та ластівкою заглядає в голубі очі.

Ку-ку! . . ку-ку! . . кує зозуля дівчині сімнадцяту весну.

Зупиняється дівчина на вузькій кладці та задивляється у глибинь синевідну.

Крутобережжям в'ється річка, мереживом горне обрійну даль і казку життя шепоче чарівну.

Задумується дівчина.

Куди пливе та річка? . .

Рясно квітнуть сади і навшпиньках бродить у них розсміяна весна.

Гуде весело бджілка у вишневій заметлі, й голуби воркують тихо біля замріяного ставка.

Тремтять мерехтливі зорі у весняну ніч над духмяно заквітлими садами. Над ними гойдається повнолиций місяць і тривожить юне дівоче серце.

Манить дівчину зоревидна ніч, і виходить вона в садок кучерявий.

На її руки спадає сріблом перлиста роса.

Цвіте бузок. . .

Пливе весняна ніч, а квітки свіжоросяними пелюстками години накривають.

Заснув уже садок укритись місяцем, і зорі помандрували ген, ген Чумацьким Шляхом.

Лише солов'ї в кущах не заснули.

Вони сімнадцяту весну співали дівчині голубоокій.

Лист

Пошта принесла мені листа.

Лежить він на столі й розмовляє дружньо зо мною.

Із дрібних нанизаних рядків твої думки промовляють тугою серця.

Вони такі чисті і шляхетні, як рожі, що розцвіли чудовим пиноквіттям коло хати.

Та ще синіють вони такими ж голубими волошками, як і твої замріяні очі.

Сповнені хвилюючим теплом давноминулих днів, у яких молодість вітрочола п'яніла запахом бузку, зачарована слухала солов'їв і купалася в місячному сяйві.

Чи пригадуєш, як ми ходили в поле і пригортали до грудей заквітчане літечко й заколисану журавлиним криком тужливу осінь? . .

Там нас зустрічали заблукані вітри, сміялися зорі в небесах, і плили над рікою сивасті тумани.

Чи пригадуєш? . .

Крізь відчинене вікно вриваються в мою кімнату ніжні акорди музики.

На її крилах летять мої думи в минуле.

Заслухалися рожі в ніжну музику та й заснули.

Я ж не сплю. . .

Все читаю твого листа.

А ти забула написати чи під твоїм підвіконням теж розцвіли рожі? . .

Намісто споминів

Намістом далеких споминів мережаться замріяні травневі далі й розкидають проміння усміхненого сонця.

На хуторі давно вже павутинням вкрилась колиска, а хлоп'я почимчикувало шовковими полями. І їсти не захотіло, дарма, що батько гукав із-за воріт.

Понесло книжечку під пахою і згубилось у пшеничних полях, над якими пропливали білоброві хмарини.

Бігло сонце за річкою, а на воротях гойдався вітер, розвівав вихрястий чуб, і тихо гомонів у верхів'ях задуманих дерев.

Росилися сріблом м'які покоси.

Мов спізнений квіт яблуні осипалися роки.

І на колючках розквітлих рож розп'ялися тужливі згадки про кучеряву юнь.

Постарів хутір. Давно вже немає батька в живих. Та все ще скриплять журливо ясени, і сон блукає неозорим привиддям коло саїтніх вікон.

Поля пшеничні колосяться як і колись та червоніють густо дикими маками. Вертлявий вітер і тепер колише жовтогриві соняшники і м'яковійними хвилями прогулюється над хутором.

А де ж хлоп'я?

Давно помандрувало в далекий чужинний світ, і розгубило неповторні весняні дні в бурхливому крутежі свого життя.

Лише намістом далеких споминів мережаться замріяні травневі далі. . .

Храм

Довкола старовинного храму вистрибують густо нові високі бетонноскляні будинки. Вони з усіх сторін наступають на храм і хотіли б його витіснити з-поміж себе.

Геть далеко, он там, поза химерну плетінь метушливих авто-страдних шляхів.

Та храм не здається.

Уріс він своїми грубезними мурами цупко в землю, вкрився сивиною століть і вічністю живе.

Пливуть над ним розвійними хвилями кучеряві весни, роздвінні літечка, вітрочолі осені й білогриві зими.

Пливуть над ним віки. . .

Всередині храму царює тиша.

На високих колонах, погризених зубом часу, розвисло дугою зоряне небовиддя. На ньому звівся могутній Саваоф і всевіт обіймає.

Темніють древньою старовиною святці на образах.

Жбурляє таблицями на золотого тельця розгніваний Мойсей. Вітер розвіває буйним повісмом його сивоборіддя. Спалахують кривавим вогнем блискавки над оргіями розгульного Ізраїля.

Йде на Голгофу криклива товпа. Паде під важким хрестом знеможений Богочоловік.

Човгає храмом старий згорблений чернець. Рясою кам'яну долівку замітає.

На ній історія лягла мовчазною печаттю.

Колись, у призабутій давнині, прийшов до храму мистець і промережив грайливим кольоритом вітражі та щедро обсипав вівтар золотопромінням. Тоді злетіли над вівтарем сніжнобілі ангели, огорнули його своїми крилами й так завмерли. . .

Стоїть на ріжкаторому місяці Мадонна й тулить до грудей своє Дитятко.

Вона вся в квітах. . .

У глибоких затінках храму миготять свічечки.

Тихо шепочуть уста молитву.

У храмі є Бог. . .

Крізь вузькі шибки, які туляться до маєстатичних вітражів, заглядає у храм веселе сонечко та всміхається лагідно до суворих святців.

Заснули у саркофагах попід стінами храму отці Церкви, королі і князі, а з ними пішли у вічну мандрівку і їхні епохи.

На саркофагах клинються гордо їхні герби, а над ними виснуть виляючі, потемнілі, прострілені прапори.

Свідки давньої слави. . .

Скриплять важенні цвяховані двері, покремсані кулями й келепами в давніх війнах, і до храму заходять несміливо люди модерної доби.

Вони шукають Бога. . .

Далекі шляхи

Я подорожній. . .

Далеко йду, щоб вийти на твої широкі шляхи моя Вітчизно.

Щоб послухати, як дихає рідна земля, пропахнена росами й дощами, замріяна імлистими ранками, заплавленими лугами, листастими дібровами й золотистими полями.

Із зволоженої скиби беру грудочку землі. Знаю, що у світі немає могутнішої сили від рідної землі.

Крокую стежинами, що біжать хвилястими полями, а назустріч мені співає курган, насупивши свої чорні брови. Довкола нього шумує буйна висока трава.

Проминули розхристані віки, давнезно вже заросли сліди кривавої раті, а курган усе співає та вітає розквітлу юнь, що проходить його відвідати.

На пагорбах розкинулися ліси темнозеленими рукавами й карбують дрімливу вічність.

Наче пісню колискову.

Вона ж торкається мого серця, мов материнська ніжна рука.

Й тихо шепочуть скроні —

Далекі шляхи до тебе, моя Вітчизно! . .

Казка життя

Ніби проста і звичайна.

Та казка життя, що наче нежданий гість прийде, посидить, випустить із пригорщі спогад... і відійде...

Це гість такий, що не пробує його зупинити.

Він небо вечірне гортає, мов книгу, гуляє вітровієм у задуманих полях, бринить тужливою піснею у зореквітних вечорах і ночами спливає перлистою росою на п'янке суцвіття.

Взимку ще сніжинки ловить зірчасті. Кожна ж сніжинка — мить.

Тануть вони від теплоти рук, бо час пливе без упину.

Невблаганно клинцює він дні й роки та гарцює на буйнокрилому скакуні в похмілля віків.

Жорстоко він змів приголублену весну життя, що несла мене на крилах мрій, і невтомно гортає краплі днів.

Не хочу!.. Ніяк не хочу піддатися зловісному вершникові, що мчить гривастим, неосяжним шляхом у закриті серпанком невідомого — майбуття!..

Схоплю за вудила його розвихреного скакуна, й він люто ставатиме дибки та гризтиме туге повіддя.

І благатиму вершника, щоб повернув мені казку життя... .

Тулитиму її до серця, як знайдену згубу.

Й дума глибокатиме в душі. Знаю, що час іще не прийшов... .

Останнє слово сказати. О, ні!.. Хай казка життя ще довго стелиться буйноквіттям і надією цвіте.

А все-таки не збагну, — чи серце моє сміється, чи ридає?..

Ходім у поле!

Ходім у поле!

Там у просторах духмяно пахне земля, і зелень пливе квітчастим килимом у замріяне безмежжя.

Небесна твердь височить над землею голубим ритмом і гойдає у квітці краплина роси.

Пшеничні лани мандрують повагом за крилатим вітерцем і вітають круглооке сонце, що розкидає над світом щедроцею свою золоточервінь.

Ходім у поле! Там літечко тче сивогриве шовковиння й тягнеться вусатим колоссям до людських рук. Ось і стежина. Обабіч неї пшениця і пісня всуміш досягають. Та ще й моргають чепуруни-васильки.

Напиймося води із прозорого джерела, що тихо дзюркотить край стежини, і слухаймо пісню, яку проспівують колосисті поля.

Тиху, ніжну пісню.

Вона пливе за вітром навздогін і спогадує давноминулі дні.

Гомінкі дні, що раділи сонцем і небом та п'янили свіжим запахом м'яти.

Тоді мати йшла ось такою стежиною зі серпом у пшеничний безкрай, а чорнобрива давала напиться води з вузькошийного жбану. Її голубі очі перекликалися із блакиттю небес.

Ходім у поле! Хай нас сонячне проміння приголубить спомином тих роздзвінних днів. . .

Ходім у поле!

Збіжжям мандрує людина. . .

Волошки проростають голубим квітінням серед спілого збіжжя. . .

Купаються вони в золотих проміннях грайливого сонця, яке сміється із глибин лазурного небовиддя, а їх чашечки лоскоче хвиляста пшениця.

Або граються з пустотливим волоцюгою вітром, який безжурно стрибає по гребенястих хвилях споловілого моря. . .

Тихошелесним збіжжям мандрує людина. . .

Рада у ньому заховатися, втекти, згубитися від електронних машин, які бентежать безжалісно людський ум. Хотіла б, щоб її думки понеслися свобідно на крилах вітереця ген далеко, понад пшеничні поля, зелені луги й укриті білими лілеями плеса замріяних ставків.

Їй не хочеться рватися своїм умом у безмежжя космосу, оббігати бистрою думкою астральні суцілья та в'язати з ними матір-землицю сліпучими етерними екранами.

Лякається вона загадкового подиху вічності, яка розкриває свої двері і входить таємниче в людський світ, обцілований сонцем.

Знає людина, що кожен народжений день — це новий поріг її майбуття. Він струменить життям, розквітає сподіваннями й темніє хмарами сумночолих терпінь і тихого смутку.

Їй котить вона наче Сізіф важкий камінь на високу гору сучасного сколихненого людського буття, загуслого радарями і склостальними спорудами з їхніми холодними, мертвими очицями.

Не докочує. Виприсає з рук важкий камінь і летить у вікове провалля, залишаючи людині тривожний одчай і глуху розпуку.

І знову спускається людина в долину, щоб камінь свій коти на недосяжну вершину вічного буття.

Такий закон. Він топче безжалісно бентежну юність, руйнує надію і розполовинює людські серця.

Квітніть, волошки, казкові квіти, серед стиглого збіжжя. . .

Бо сумно буде людині без вас, у безбережжі вовтузливої,
багрянокрилої атомної епохи.

Сумно їй буде без ваших ніжних, блакитних очей.

Квітніть, волошки! . .

Тихошелесним збіжжям мандрує людина. . .

Над річкою

Йдемо, взявшись за руки, а квітчаста зелень стежину нам мережить.

Над річкою схилилися старезні дуби.

Ніби завмерли.

Може, вони тиху думу думають.

Довговікову. Таку, як і вони.

За дубами дримає річка й губиться ген далеко в розмайних полях.

Над прозорою водою, яка тихенько пливе в сонцевидну розвійну даль, розбіглися кучерями тонковіїні верби, й сонце розсипалося золотом.

Ти квіточку зірвала прегарну, і голубиш устами її ніжні, м'які, мов оксамит, пелюски.

Чудові, ви обидві — ти і квітка. . .

Шарудить весло й човник гойдається серед річки.

Скажи мені, мила, чому в твоїх очах небо голубіє й синевіддає гойдає замріяне літечко?

Ні! Не говори. . .

Хай серця наші говорять.

Вони знають. . .

Зайчиками стрибають проміння заходячого сонця по широкому лататтю біловидних лілей.

Спроквола лягає сумерк.

Причалюємо до берега і знову йдемо густим білобереззям.

Назустріч нам сходять зіроньки. Невдовзі все небовиддя вкривається густою зоретканню.

Почепившись ріжками за густолісся пнеться на небо блідолиций і зорі ловить пригорщами.

Стелиться сріблом роса.

Ніч. . .

Зорі. . .

Любов. . .

Парк

Парк просторий і весь у зелені.

У верхів'ях дерев вітерець пісню наспівує тиху.

Крислаті дуби гордо рамена розправляють й обіймають соромливі гнучкі берізки.

Побігла в каштанах доріжка. До ставка повела.

На зеленотемному килимі грайливим кольоритом і райдужням барв квіти розкинулись.

Багато їх. . . велике суцвіття.

І людей у парку.

Коло них, воркуючи сірими грудочками, коливаються ситі голуби.

На деревах скачуть звинні білочки. Збирають горішки та витріщують цікаві оченята на людей.

Над парком висне голубе небо. Золотим кружком по ньому сонце мандрує.

За деревами вирує велике місто.

Мчать авта, гримить залізниця, на розпечених вулицях метушаться заклопотані люди.

До неба пнуться хмарочоси.

Ростуть коробки зі сталі, бетону, і скла. На шляхах лягають залізні кістяки.

Химерне покруччя механічних сплетінь мертвим бездушшям давить людей.

До парку я втікаю. . .

Геть, від скреготу гальм, бетону, скла, від гуркітливих вулиць, що їх сонце вогнем поливає, від холодних, шорстоких себелюбних людей —

Хай спочине зболіла душа.

До парку я втікаю. . .

Літня ніч

Пливе землею літня ніч. . .

Над річкою гнучковіттям застигли верби.

Зоряною скатертю розкинувся небозвід, і човником гойдається на ньому блідолиций.

Дрімає кучерявий гай, і сном сповиваються пшеничні поля.

Перлами лягає на землю роса.

Завмерли осоки: край дороги, а старезні дуби легенди минулого снять.

В городах духмянять рожі й медом квітнуть липи.

Летять машини на далеких магістралях, і шматують простір бистролетні поїзди. Безсоння вагони колише.

Джети зорі лякають.

По вулицях блукає сон і несміливо у вікна заглядає. Коло хат виструнилися ясени, а до них молоді тополі припали соромливо.

На старезній дзвіниці квилить невдоволено сич.

Пливе землею літня ніч, а місяць пригорцями срібло розкидає.

Шепчуть збіжжя на полях, і дурманом п'янить скошена трава на простірних лугах.

В місячному сяєві купається ставок, а в ньому білим лататтям заснули лелії.

В таку ніч згоряють молоді серця, а уста незайманої юні п'ють солодкий перший поцілунок.

Над річкою русалка чеше довгу косу.

А може, це тільки так ввижається молоді, що світ хотіла б у таку ніч обняти своїми юними серцями?

Може. . .

Далеко на хуторах співають перші півні.

Пливе землею літня ніч. . .

Мати

На воротах стоїть мати.

І жде. . .

Придавлена горем і самотою, вона глядить тужливо на далекий шлях, що послався почерез поля і горби.

З її добрих очей падають сльози рясними перлинами.

Й лине до зір її тиха, печальна молитва.

Шляхом прогулюється теплий весняний вітерець, торкається чола й сушить її сльози.

Вона ж із ясним місяцем розмовляє і слухає, як у саду соловейко трелі виводить.

На обійстю, що світить сумовитою пусткою, дримає стара хата. В ній сутіння і порожнеча домують.

На хаті ж лелеки.

Щороку вони прилітають і радісним клекотом вітають стару матір. Знають, що вона самотна.

Й не дивуються, що їй не спиться, і в зоряні ночі вона мандрує у своїх думках далеким крутим шляхом та все розпитує волоцюгу-вітра чи не зустрічав її синів. . .

Коли ж утомлені ноги відмовляються вистоювати на воротах, тоді стара мати сідає на призьбі й тихенько колискову виводить. Співаючи, вона наче бачить кучеряві голівки своїх ніби ще малих синів.

Та їх немає. Вони вирости й вилетівши з рідного гнізда пропали в кривавому крутежі воєнного молоха.

Мати ж — усе їх жде.

Виглядає. . .

Море

Люблю я море. . .

Як уранці сонце вмивається у ньому і золотить його безмежжя.

Вдень купається у ньому погідна небесна блакить, а крилаті горизонти до край світу біжать.

Як береги колише тихий прибіій, а втомлена, вода зеленоцвіле каміння обмиває.

Над синевіддю метушливі чайки щохвилини злітають.

Біля пристані гойдаються човни, а над ними вітрила лебедями рознялись.

Кричать, ідучи в рейс кораблі.

Люблю я море. . .

Як у буревійну горобину ніч воно кипить скаженими хвилями й люто гризе сполохані береги.

Як громоголоссям ревуть і бушують чорні буруни й хижими вовками розбиваються об гострі скелі.

Як у портах ревуть тривожно сирени, а розгойдане громами небо крають сліпучі блискавиці.

Люблю я море. . .

Воно таємниці водосвіту відкриває безстрашним акванавтам.

Вже сьогодні — ще більше завтра.

Не розпитуйте мене. . .

Ходив я в мандри далекі. . .

Туди, в сонячний край, де осінь повновида гойдається обрійними степами та витрушує з пазухи гомінкі села, прокурени бурою пилюкою.

Лягав у високу траву. І мріяв. . .

Наді мною сміялося голубе небо й курликали тужливо журавлині ключі.

Вечорами коли над садами потягався зоряним рядном Чумацький Шлях, буйноголосі нащадки русичів пригощали мене ситою вечерею, і піснею полохали похилі верби над річкою.

Засипляв я міцно. Снилось мені, як у древніх віках гриміли бойовища й десь невмирущий козак Мамай вигравав на бандурі. Та й не чув я, як на досвітніх нараннях дівоче намисто розсипалося дзвінкою росою.

Рано-ранесенько вмивався я хвилию Дніпра й далі мандрував соняшниковою землею, проораною мечами і плугами. Спочивав у дрімучих поліських гущавинах і тулився до Говерлі в зелених Карпатах. Рокотисто били там громи, метали стрілистими вогнями та грізним стоголоссям прогулювалися пстемнілим небовиддям.

Не розпитуйте мене про мої мандри далекі.

Ні! . .

Бо рідний край прощав я із тремтінням і сльозами.

Не розпитуйте мене. . .

Смерть дівчинки

Спливали багато років. . .

Проминули вони наче в дивному сні з того часу, коли віяло холодом від сталевого шолому й автомата, коли ревіли гармати і шматували напоєну кров'ю землю.

Була велика війна.

В яблуневий, розквітлий сад, у якому відпочивали втомлені вояки, прибігла маленька, босонога дівчинка збирати квіти. Бігала вона по саду, не лякаючися грізних вояків, обвішаних гранатами і зривала квіточки.

Вояки ж мовчки дивилися на метушливу дівчинку й усміхалися до неї. На їхніх посірілих утомлених обличчях лягали смуток і туга.

Не один із них згадував, мабуть, свою маленьку донечку, яка, можливо, бігала вдома так само безтурботно по саду і збирала квіточки, не турбуючися тим, що десь гриміла війна, про яку вона й не знала, й не розуміла, що таке війна, а тільки знала, що її батько пішов на війну.

Бігає дівчинка по саду і збирає квіти.

Нараз глухі вибухи струснули повітря. Зірвався крик, залунав стогін і піднялася тривога.

Коли розвіявся дим, вояки, кинулися до поранених і до дівчинки. Вона лежала мертва з розкиненими рученьками, а в її невинних оченятках застиг жах і німа скарга за згублене юне життя.

Довкола неї розкинені квіточки — жовті, білі, сині. . .

Маленьку дівчинку похоронили таки в саду.

Спливли роки.

Коли ж бачу квіточки — жовті, білі, сині, — все згадую трагічну смерть маленької дівчинки в яблуневому саду.

Моя Вітчизна

Моя Вітчизна — це сиводревнього Трипілля ратаї, і гомін безкраїх степів, що в них прудкі тарпани з вітром у перегони летіли, а хижий барс танок виводив.

Це дрімучі столітні гаї, в яких сивоволосі жерці бэгів славили й Дива злобного проганяли в непрохідні лісові ізвори.

І стіни червлених щитів княжої раті, що орди зупиняла на степових безмежжях і воду пила шоломами зі синього Дону.

Моя Вітчизна — волелюбне чубате козацтво, що закурювало люльки на згарипах османських міст, ламало крила польській гусарії і московським трупом устеляло констопські поля.

Моя Вітчизна — це зов предківської коови, що тривогою горне юні серця й молодість буйночолоу кидає на штурми імперських арсеналів. Це короги молодих нескорених витязів, що творять нові сторінки історії.

Моя Вітчизна — це золотим збіжжям хвилююче землеморя, загуслі фабриками широколежні донецькі кряжі, кипучі міста, села в садах кучерявих, ліси зеленостінні, луги шовкові, срібнолентні ріки і верхів'я далеких замріяних гір.

Це п'янкий розмай завітчаної весни, лазурна блакить смаглого літа, журавлиний крик осінньої далі і снігом занесені Дніпрові кручі.

Моя Вітчизна — це чорноброві красуні, що палким коханням згоряють у солов'їних ночах, і роздзвінна малеч, яка виростає буйним пишноквітям.

Діди ж коси клепають.

Так, як колись бувало. . .

А сини й внуки чорновусі на джетах у небозвідді гарцюють. У космос літають і зорі в пазуху ловлять.

Така моя Вітчизна. . .

В оселі Байрона

Дрімають у тиші кучеряві дуби, а довкола них травозелень мережитьсь грайливим суцвіттям.

Замріяно схилилися тюльпани над водою.

Широколистим лататтям постелилися лілеї на ставку. Білими човниками гойдаються на ньому гнучкошиї лебідки.

За парком буйне роздолля піль мандрує в розкрилу далечінь.

Над ним біжить гривастий вітровій і осінь барвисту колише у підхмарних берегах.

У парку палата широкобока й багатookа сиротою сумує.

Безлюдна вона. . .

В підземеллях палати Байрони вікують у кам'яних саркофагах.

Тільки вночі, як зорі ночують у ставку, хтось ходить по палаті.

Кажуть, що це Байрон-поет блукає.

У лицарській залі вітає предків своїх. Суворих, гордих ноблеменів. Приходять вони із засвітів окутані сивиною віків на зустріч із своїм нащадком.

Довго гомонять. . .

Та як ударить за північ, знову пустіє стара лицарська заля.

Спить палата Байронів.

Тиша. . .

Скриплять двері й шарудить тиха хода.

Байрон-поет по палаті ходить. . .

Серце ридає

Коли у вишневому садочку, облитому молоком, дзвонять ніжно бджілки своїми ніжками по золотистому квітінні, а усміх сонця спливає з лазурних небес, тоді я п'янію безмежною тугою і згорю вогнем страждання за тобою, моя рідна земле. . .

Як половіють збіжжя і вершникує над землею крилатий вітерець, а далека степовінь збирає червневі чебриці, мої думи, зранені печаллю, линуть до тебе, моя Батьківщино. . .

У вечір, заплетений сивиною кленів, коли дрімливі стави ясніють повними свічадами, а на нескошених збіжжях лягає сріблиста роса, мої мрії біжать ген далеко, туди до тебе, моя Вітчизно. . .

В наколисану ніч симфонією журливих верб як зоретканим небом прогулюється повновидий моргун-місяченько, ти приходиш до мене, Україно, пахощами бузку, незайманими волошками, дівочими піснями, прозовими буднями і приносиш мені — невмируще свшан-зілля.

Та все на дні мого серця тихим дзвоном розбивається журба за тебе, моя Україно.

Й воно гірко ридає. . .

Осінь

Розсміяне літо вже згубилось у грайливій сонячній далі, а по колючих стернях багата осінь мандрує.

Буйночервінню чепуриться гай, а тихий сад червоні яблука розкидає.

Повисли задумані верби над річкою.

В лісі на м'яколистому килимі вилежуються гриби, а під кущами веселі опеньки густосіддям празникують.

Вітрочолі дні тривожать мальви й безжалісно зривають соняшникове золотодзвіння.

Над водою тирса пісню гомонить.

На городах лягає бабине літо, і ситий джміль жужчить вдоволено біля хризантем.

Обабіч шляхів, що побігли в далечінь, взявши на плечі сухокрилля стовпів, стукочуть ліниво трактори. За ними чорними хвилями кладеться зорана земля.

Ясени перешіптуються з вітром, і він пустотливо грається пожовклим листям.

Мов забавкою.

У ясні ночі молодик, почепившись ріжками за високі тополі, безсоромно підморгує усміхненим зорям.

Ранками в полі стелиться густий прохолодний туман і колише білорі берези.

А в негоду змари розвіщуються сірими ряднами над землею й небо починає плакати журливо.

На вулицях блукає тоді смуток і шматує людські серця.

Йдуть осінні дні. . .

Виходжу на розстай чужих простірних шляхів, а вітер сліди мої замітає.

Наді мною журавлині ключі мережать небовиди і привіт передають мені з рідних піль.

Я осінь золотогриву на чужих шляхах зустрічаю.

Чи така вона в моїй Батьківщині?

Скажіть журавлі! . .

Смерть і життя

Коло широкого безкрилля шляхів які летять у далину своїми бетонними жилами й галасають скреготливими моторами, тулиться старий опущений парк.

Пробігають над ним сивогруді хмари й шумить весняний теплий дощ. Вмиває він чуби високим ясеням та рясить молоду зелену скатерть, переткану густим розквіттям.

Дрімують у парку кремезні столітні дуби й моргають почаклунському на світ з-під своїх кошлатих брів

При стежці, яка тягнеться по березі невеликого ставка закутаного геть у густу ряску, стоїть мармуровий пам'ятник старовинного мудреця.

Старовинний пам'ятник. Невідомо, хто і коли його поставив. Густа зеленоцвіль потемнила мармур і насіла грибом на кучерявій бороді мудреця.

Йому ж байдуже.

Підняв своє високе чоло в погідній задумі, втопив свій мудрий погляд у глибокій криниці віковіччя й долоньями збирає сонце.

Не бентежить його сполоханий крик метушливої сучасності. Він живе буттям епох.

І нагло парк умер.

Приїхали великі зубаті машини й геть його розорали. Повалили дуби, пошматували кущі, нагорнули скирти піску, каміння і цегли.

Постав хаос.

Прийшла людина і в тому хаосі виміряла фундаменти залізобетонних будинків.

Народжуватимуться в них крихітні людські істоти, бігатиме довкола них розбавлена малеч, і гудітимуть машини на вулицях нового селища.

Й бігатиме людське життя у велелюдних будинках, не турбуючи древнього мудреця, який осамітнений залишився на кладовищі старого парку жити своїм вічним життям у круговороті модерного часу.

Проте, все-таки жалко старого парку. . .

На покладі

Хвилює безкрає море.

Над його гребенястими хвилями лягають тяжкими сувіями насуплени хмари і мчить холодний вітер.

Гойдає кораблики у пристанях.

Кричать чайки. . .

На покладі корабля багато людей.

Дивлюся як корабель прорізує сіробурий водяний простір, а думки мої розбігаються та летять далеко, в незнану, а може вже й забуту даль.

Вони ж такі неспокійні, як море, вкрите кучерявими хвилями.

Шумить море. . .

Крізь навислі хмари проривається сонячний промінь і простелює на воді ясномінливий довженний шлях.

Назустріч йому пливе корабель.

З-за хмар сонце кидає золоті весла. По хвилях біжить прудковій, підхоплює їх та розсипає луною, мов пісню в густому лісі.

На його крилах несуться мої думки.

Неначе тривожні сні перемішаного щастя з горем, бринять вони мелодіями незабутніх днів.

У тих днях осінні листя тривожно, тихо й печально вмирало. Наче в золоченому, проте ж холодно смертоносному ковші.

Біжать думки. . .

Такі ж вони сумні, мов квиління білогрудих чайок.

Чому вони такі? ! .

Скажи мені, морське безмежжя! . .

Мандруй моя туго! . .

У зоряне вечір'я моя туга мандрує безкрайними шляхами чужинних далей, ген далеко, туди , де степове безмежжя вітається дружньо з насупленим морем, де закутаною в біло-сніжжя землею жваво чимчикує мороз-молодець закинувши хвацько свого кучерявого чуба, припорошеного густим інеем, та розписує чарівні квіти й візерунки на віконні сільських хаток і міських домів.

Мандрує моя туга туди, де Дніпро-дідуган заснув, укритись грубим льодовим кожухом, де дрімають степові кургани, димлять похмурі фабрики, злітають у небо галасливі джети, де свята Софія пишається величчю і славою віків, де Левагород переморгується зі сивими Карпатами. . .

Мандрує моя туга далекими засніженими просторами, й на канві прорваного часу мережить Свят-Вечірні спомини.

Цить! . . Не торкай болючих струн. . . Не треба. . . Я пам'ятаю. . .

. . . Заглядала у вікно Свят-Вечірня зірка, колосився дідух на покутті, на столі було сіно, що так пахло рідною землею, була кутя, дванадцять страв і радість на лицях батьків.

І приходили з колядою. . .

Малеч голосно шморгала носами, а дядьки крехтали, бо на вулиці гуляв мороз, смикав повислі вуса і зухвало залазив ім аж у пазуху.

Скрипів іскристий сніг, десь дзвеніли дзвінки, лунала коляда »Бог Предвічний народився«. . .

Й була тиха Свята Ніч. . .

Над нею розкидалося перлисте небовиддя, і ясна зоря йшла повагом до Вифлеєму.

Давній це час. . . Далекі дні. . . Наче казка чарівна. . .

А тепер? . .

Мандруй, моя туга, довгими білими дорогами гуди, де глибина одвічних дум розтривожує нарід, і він із древнього рідноцвіту сплітає міцні крила, щоб піднятися назустріч Вифлеємській зорі! . .

Свят-Вечірню коляду принеси мені моя туга з рідної землі! . .

Біла самота

Невідомий простував на далеке верхів'я.

Перед ним розкинулася далека гірська хвилява, а довкола нього тут же була потемнена сірість, що скигліла до нього з дахів, дерев, зі стін старезних, позеленілих. Над ними слалися сивуваті хмари кучерявими ряднами.

За домами котилася вниз до моря тяжка скельна твердь.

Її розбивали люто морські хвилі й вона вмивалася щохвилини їхньою піною, білою та легкою мов найлегше пухів'я.

Спотикався невідомий об покриті мохом каменюки, котрі лежали мертвяками, порозкидані безладно на пригір'ю, і губився він у глибокій тіні, що спадала рушниками з навислих хмар.

Проходив він містком, викладеним таким же сіруватим каменем, а під ним гриміла глибочинню рвучка річка. Вона зризкала водою та ловила з-поза хмар несміливий просвіт блакитного неба.

Ішов невідомий вузькою доріжчиною, неначе пропихаючись у прочинене вузьке віконце. Крізь нього він бачив море, що мережилася зеленими гребенями й білий світ на далеких горах.

Там злетів бурею сніговій і оббілів гірські кам'яністі верхи.

Вони здригнулися та ще більше скам'яніли з холоду.

На них блукала гірка самота й вона торкнулася невідомого.

Чиста, холодна, мовчазна.

І страшна. . .

Готова прибити до землі й розп'яти людську душу.

І злякався невідомий.

Повернувся і швидко побіг у долину.

Бо там було життя і сміялася роздзвінно м'яка шовкова зелень.

Вслід за невідомим ішла біла самота.

Чиста, холодна, мовчазна.

І страшна. . .

Недокінчені рядки

Листа писала. . .

Мережила рядки материнським серцем. У місячному сяєві, що входило крізь вікно у кімнату, розпливалася її дрібна тінь.

Над білим садом небо клало свою зоряну скатерть, а її поганили димові валуни.

Попереднього дня сніговий буревій звалив статую у саді. Меланхолійною руїною остався самотній п'єдесталь і гірко затужив у світлі холодного місяця.

Лягають на папір — страждання, горе, радість і материнська велика любов.

Час заплів волосся сивиною.

Її спокійний погляд зливається із сяєвом місяця. У ньому задеревів порожній білий сад.

Біля неї снується смуток, наче плетиво тихого сну, й торкається її старечих рук.

За вікном ходить зима й шепотом обнімає турботне життя самотньої матері.

Як тихо! . .

Вчора ж хурделив сердитий буревій. . .

Ростуть рядки. У них розкладена душа і трепетливе материнське серце.

Глибока місячна ніч упала на записаний папір і зорі заворужили до сну стареньку матір.

Заснула.

Осталися — недокінчені рядки. . .

Час

Коли я записую мої нескладні думки коло столу сидить разом зі мною старий мандрівник — час.

Сидить він, насупившись у задумі, а з його глибокоумних очей спливають древньосиві віки.

Іноді ходить він неквапно по кімнаті, а за ним у заколисаній тиші, що її сполохує лише, стукаючи до вікна, прудконогий вітер, дріботять розсіяним роєм — хвилини мого життя.

Вони, мов довірлива малеч, обступають стіл, а відважніші з них навіть беруться водити моїм пером по папері. Коли ж їм надокучить у кімнаті, тоді вони витягають мене силоміць надвір і мчать зо мною на крилах розсміяного вітровію назустріч далеким шляхам. Над нами розвісилося дротяне безкрилля і бринить свою монотонну пісню.

За нами, надівши свою шапку-невидимку, мчить час.

Не зупиняє його ані молочно-біла пелена туману, що налягає в зоряні ночі над блідими свічадами ставів, ні далекий небосхил, на якому в розпалені сонцем дні гострі серпівниці крають темнобурий валун. Не зупиняє його ані роздолля піль, зодягнене в зеленорунні стрічки, ані сади, що тріпочуть густим білоквіттям у прохолодні весняні ранки.

Долоні на скронях ловлять хвилююче биття серця — тук-тук-тук. . .

— Чому переслідуєш мене? ! .

У відповідь — мовчанка. . .

— Ми вмираємо. Він знищує нас жорстоко, — плачуть хвилини життя.

Час, ухопивши за вудила гривастого вітра, неблагано чикрижить мої хвилини.

— Спішись! — гукає він переможно.

Спішусь! . .

Дитяча радість у святую ніч

Десь тихо дзвони гомонять. . . Надворі срібна тиша, по очі засипана снігом і притрушена зверху інеєм, мов волохатим білим мохом.

А над тишею чарівної ночі небовиддя розквітає зоряним килимом.

Ясна зоря мандрує космічним безмежжям.

— У Вифлеєм поспішає, — мовив мій батько.

Де саме той Вифлеєм, я так і не втямив, слухаючи батькової розповіді. Та хіба ж можна терпеливо малюкові всидіти, коли довкола тебе таке чудове довкілля? Коли сільські невеличкі хатини закутавшись у грубий сніговий кожух, моргають химерно своїми віконцями та випускають стружки сивого диму.

Чи ж можна всидіти спокійно, коли уже чується, що на вулиці дзеленчать дзвіночки й несеться радісний спів.

— Колядники! — скрикую радісно.

Еге ж, це вони. Мороз насів на них білою порошею, і настовбурчив грізно руді вусища дядька Павла. Колядники — кремезні дядьки, що наче востають у землю, і чорновусі парубки, що їм молодість цвіте в ясних очах, повнять кімнату, яка наче й маліє від їхніх широкоплечих кожухів — грімко колядують:

»Нова радість стала«. . .

В очах матері любов і святочна радість.

Міхonoша щедро обдарований задоволено видзвонює своїм голосистим дзвіночком, проходить хвацько подвір'ям, успівши при тому подратувати наших собак.

Услід за колядниками бризгають на снігу морозні іскорки.

Тиха ніч.

Свята ніч.

І багато років пізніше. . .

Люто скрипить мороз під полоззям.

Над нами висить зоряне небо, а довкола нас — снігова пустиня. В далині бовваніє старезний ліс, а за його спиною, ген далеко далеко, час од часу погуркують мов від нехотя гармати.

При дорозі серед снігових кучугур берізки зодягнувшись у білі шуби виводять білий хоровід.

Дядько стьобає коней щоб поспішали. Ми вже геть промерзли. Ідемо. . .

За нами й перед нами біле поле. . .

Мій супутник мовчить. Поклав автомат на колінах, згорнув руки в рукави кожуха і ніби заснув.

Але він не спить. Думками він у рідній хаті, в якій при Свят-Вечері його місце при столі світить порожнечою.

Не перериваю його мовчанки. Хіба ж я думками не блукаю теж у рідному гнізді?

Проте щось змінилось у рідній стороні. Зоревидне небо таке як і давніше було. Але не чутно радісних колядок, ані дзвіночків. Срібна тиша так як і колись, налягла над рідним хутором і селом, але щось невідоме, непевне, неначе придавило, її своїм невидимим тягарем.

— Ми вже приїхали, — перериває несподівано нашу мовчанку дядько, показуючи рукою на приховане в снігу село.

— Стій! Хто їде? — вискакує з-поза високого тину озброєна сторожа.

Свої, — відповідаю.

— Кличка?

— Чорний ліс.

— Проїздіть!

На вулиці перестривають нас колядники. Вони озброєні. Пристають і насторожено наслуховують як за лісом у далині глухо погупують гармати.

— Христос Родився!

— Славіте Його! — відповідає молодий районний провідник.
— Де це ви так довго барилися? Ми вже хотіли засідати до Свят-Вечері, без вас. . .

Знімаємо кожухи, кладемо автомати на лавці та вітаємося
з підпільною братією.

Сідаємо до Свят-Вечері.

Надворі тисне лютий мороз.

Тиха ніч. Свята Ніч. . .

Летять сніжинки. . .

Вони зірчасті й ніжні.

Злітають на землю веселими метеликами і встелюють їм м'якобілим пухким килимом.

Задумано мандрують обрії та морщать своє чоловиддя навислими снігохмарами.

З них летять сніжинки. . .

Простягаю руки й ловлю легеньке мов пір'їни білосніжжя.

Ловлю сніжинки.

Йду широкою дорогою в лісі, що дрімає, закутавшись у білу перину, а сніжинки в піжмурки зі мною граються.

Або сідають на старих дрімучих деревах і лоскочуть їхні насуплені бороди.

На гілці сидить і видзвонює вечірню симфонію маленька сіра пташина.

Повзуть сутінки над лісом і вкривають землю глибокою мовчанкою.

В далині спалахує грайливими вогнями велике місто й підморгує темнобурим хмарам тисячами своїх різнобарвних очей.

Біжать дорогою машини і тривожать лісову тишину. Зляканими зайчиками втікають від них сніжинки. Горнуться вони до мене та йдуть зі мною назустріч ночі.

Схилились низько сосни білими вітрилами й паморозь лягла сивим повісмом над землею.

Треба поспішати. Бо впаде ніч безіменна, і загублюсь у засніженому світі..

Що ж, піду! Туди далеко. . .

В мандри неспокійні, в майбуття тривожних сподівань, хвилюючих мрій та голубих світанків. . .

Летять сніжинки. . .

Чи чуєш?!

Чи чуєш? ! .

Нова епоха стукає до наших вікон.

Простує вона химерними шляхами людського буття, гримить спалахами космічних ракет, вистрілює в небо довгов'язим гостровежжям, заглядає своїми загребуцкими очицями глибоко в морське бездоння й оперізує нашу планету заплутаним у безкінечність дротяним лябіринтом.

Втискає вона безжально людей у залізобетонні скляні коробки й давить їхню людську гідність у своїх крижаних обіймах.

Із потемнілих від древности постаментів сп'янілі насильям бездушні автомати стягають глибокодавню мудрість і вона вмирає тихим печальним смутком.

На шляхах, що скрегочуть зойком машин простує стомлена людина. . .

Жорстока нова епоха веде її за руку в незбагнене майбуття, сповнене стрімкими вершинами й душогубними безоднями.

На її розпутьях зупиняється людина. . .

Їй не стає сил іти вгору й вона лякається, щоб не скотитися у прірву.

Кричить розп'ята на вітрах, оголена і знеславлена брудними мозками споконвічна людська істина — любов.

Шматують автомати людську душу й тужить вона за радістю, згубленою в модерному крутежі, вбганому в сірину задушливих днів.

Чи чуєш? ! .

Нова епоха стукає до наших вікон. . .

СТЕЖИНАМИ ЖИТТЯ
Друга збірка

Перегук віків

Юнакові не спалося. . .

Сон не клеїв йому повік, а крізь вікно мов на скатерть лягала скибка місячного сяєва.

На столі — знайдений древній шолом. Гостроверхий, порубаний і престарезний. . . На його криці віки прокарбували своє густомережжя. За обрієм віків згубився слід русоокого воїна, що над його високим чолом мечі рубали тугу крицю.

Він стояв на сторожі в степах повитих туманом, а довкола нього квітувала і веселилася степова весна.

З далекої імлістої далечі вигулькнули кошлаті вершники і схрестили свої мечі з русичами.

В лютій січі поляг русоокий воїн. І сльозою вмився степ.

З того часу буревійні і багрянні віки топталась по степу.

Широкоскибний плуг виорав поржавілий шолом, а юнак приніс його додому.

Місячне сяєво просунулось сміливіше в кімнату й торкнулось матірньою ласкою чола заснулого вже юнака.

Йому ж снилось, що космічний корабель поплив у зоряне безмежжя, а в тому кораблі він повіз із собою предківський шолом виораний з чорнозему.

Весняний килим

У лугах тче весна килим квітчастий.

Тче його з трави рунозеленої, квітів духмяних і гнучкого вербовіття.

Вночі її заколисують солов'їні трелі, і вона розкинувшись білим лататтям на озерних свічадах залицяється до соромливого молодика-місяця.

Удень же сидить за верстатом розмайним і спрагнена п'є воду хрустальну з холодних ручаїв.

Верстає весна пречудні взори, потягнувшись у голубу далечінь, де сонце вітається з землею, а вітерець прогулюється в замислених садах, що пролягають довженними тінями вкрай людських садіб.

Легенькі хмарини — пір'їни білою хустою бережуть весну від сонячної гарячі, а вона на скрижалях неба і землі тче весняний килим — нерукотворний, сонцесайний.

Мислі

Русочолий березень дзвенить радісно краплинами роси і на березах одбілює кучеряві мислі.

Пливуть вони туди, де в батьківщині правічній розвеснені ліси зеленіють.

Гойдаються на розкриллях далеких гомінких шляхів.

Крокують під розвихненими арками епох, на яких вицвілі віки поклали свою важку печать.

Снуються вони світанковим туманом і купаються в холодній росі.

Вирують гримучим штормом у горобині ночі коли море лютує і жбурляє високими бурунами.

Летять вони на крилах зраділих лелек, що тягнуться до рідного гніздища на пристарілій клуні.

Струнять вони розлунними піснями в голубих ранках, і губляться піднявшись у небо зеленого верховіття.

Визрівають мислі й кладуться густими рядками на канві розсміяної весни.

Смерть Богочоловіка

Гоготів грім. . .

Завивав сердито вітер, і густі краплі дощу обмивали пишне квітіння.

На землю налягала темрява, і її прочісували гострострілі блискавиці.

Нагло не стало сонця і день став ніччю.

На горі вкритій кошлатим хмарінням, умирав Богочоловік на хресті.

Печальним зором обіймав світ, а Його спалені спрагою уста шепотіли печальну скаргу:

— Чого залишив, Ти мене, Отче?

Коли ж звершилося, помер Богочоловік, що царство Його не було з цього світу.

Тоді гойднулася тривожно земля, і місто вкрилось панічною тривоگو.

Ще страшніше заломотіли громи у гривастих хмарах, а лютий вихровій гнався узгір'ями і гасив смолоскипи.

На горі зацарювала смерть. .

Він воскрес

Морок і сум. . .

У чорноклубоччі хмар, що налягли грозою над землею спалахували сліпучі блискавки.

Врожайні винниці куталися тривогою, а над ними злітали сполохані пташини.

Громи гойдали землю, а перелякана сторожа кидаючи зброю, втікала з гори на яку ступила смерть і обгорнула своїм кістлявим крилом груботесані смертні хрести.

Спалахнуло вогнем небовиддя і на хресті вмер Богочоловік.

Німою розпукою стиснулися серця Його учеників. Усе пропало. . .

Важеним каменем привалено вхід до його гробу.

Як зорі згубились у темній ночі заясніло таємне сяєво, сколихнувся гріб і з нього вийшов Богочоловік.

Він воскрес, як це було написано пророками.

І сталося, як Він навчав, що Син Божий буде розп'ятий, помре, його похоронять і Він воскресне третього дня.

Вставав ранок.

Над Єрусалимом веселилося ранне сонечко, прогулювався вітерець по узгір'ях, а дорогою на підгір'я ішов маєстатично воскреслий Христос.

Пора вишень

Квітують поля. . .

Весняні дні загорнувшись у зеленоквітисту кирею тихо слухають, як у садах іде пора вишень.

Напроти сонця виструнилися омолоділі зеленню дерева й наче вигриваються до сонечка, а воно відбивається в глибинах річок і озер та голубить золотовиддям замріяну даль.

Лелеки вже давно задомувались на клуні а жайворон піснею поля веселить.

Дітвора біжить на прогулянку весняну, і мов яблуневий первоквіт весни блакитноокої сріблом дзвенить у діброві.

Вабить її річка голуба і верби похилі що своїм верховіття купаються у воді.

Задумались білі берези, спрагнені веселкових буйних дощів, а поміж ними ходить сонячне проміння, скубає за чуба гривастого дуба, і прогулюється на пагорбах і в просторому байраку.

Золоточола весна мандрує вузькою стежиною серед піль та зустрічає в садах пору вишень.

Лишаю слід

Я син моєї яснозорої землі, проораної вже забутими нині чумацькими шляхами і промережаної модерними магістралями, що вибігають ген далеко, аж поза замріяний обрій.

В моїй країні гудуть метушливі міста, а в тихе надвечір'я сільські хатини мандрують у минуле та голуб'ять золоті соняхи.

Коли ж зорі купаються в криницях, а в місячному сяєві дрімає Славута, малюки моєї країни снять про голубі скафандри та блискучі космічні кораблі.

Як світання піднімає краєчок неба, злітають у небо гримучі літаки і сполохують заспаних пташенят.

А на стежині, де сріблом дзвенить роса, я лишаю свій глибокий слід.

На моїй, рідній землі. . .

Сон

Хутір потапає весь у біло-молочному квітінні.

За хутором зеленошатне дерев'я мандрує у височінь, а довгі ниви руніють молодим прорістям.

На клуні лелека дрімає у гнізді.

Голубе безхмарне небовиддя дзвенить жайворонням, а по небі котиться круглолице сонечко.

Мати пораяється в городі, а я малим м'ячиком кочуся по стежинах.

На стежину вилазить здоровий, чорний жук.

— Мамо, — кричу злякано. — Онде чорна вова. Я боюся! . .

— Чого тобі лякатися жука, — заспокоює мене мати. —

Він маленький, а ти, такий великий хлопець. . .

— Еге маленький. Великий і чорний, а вусища в нього довгі і грізні. . .

Але жук зникає у траві, і я далі пустую на стежинах.

У вишнях гудуть весело бджілки.

Поправшись у городі, мати бере мене за руку і простуємо стежиною до хати.

На материну білу сорочку спадають ніжні пелюстки білоквіту.

За нами сміються весняні далі.

Невже, це лише приснилося? !

Чи не піти б нам друже!

Чи не піти б нам друже, туди далеко, в пошуках рідних стежин, під зорею весни молоді?

Де жде нас рідна земля калиноквітна, веселкою сповита, що вмивається росою у вишневому саду та дзвенить піснею жайворонів у голубі погідні дні.

Підемо туди, де рідні стежини давно вже проросли буряном, але все там квітують сади і гуде бджілка. Біля старої криниці живе самота, і квилить тугою болючий спогад, припавши чолом до старого одвірка.

В білоквіття зодягнулись сади. В гніздечку воркує сірий голуб, і плывуть наші спогади печаллю невимовлених, німих слів.

Нашого саду вже не пізнати. І хоч щедро вітає нас срібна весна, то лютим бодем щемить серце.

Бо пізно, пізно, прийшли ми в гості до рідної хати і старої криниці.

Світанкова роса

Світанок ще п'є холодну росу, а я вже босоніж гасаю по траві кучерявій.

Над землею широко розвісився небесний, погідний, голубий купол, а з-за темнозеленої лісової стіни вже зазолочується сходяче сонечко.

Ставок іще спить, закутавшись у ранню прохолодь, а його лілейне латаття впало пологом на воду, розкинувшись аж ген під густе, повисле вербовіття.

У садах приховались хатини, зодягнені в білі сорочини, а біля них колодяжні журавлі витягнули вгору свої тонкі шиї.

За селом вітряк розвісив широкі крила в небі голубому, а поля видзвонюють спілим збіжжям.

Враннє птишине щебетання будить заспані дуби, могутні, крилаті, мов багатири, що стоять на сторожі села.

Встає з-за лісу золоте сонце.

А я йду босоніж світанковою холодною рососою мого дитинства.

Мій друже

Як часто зустрічав я тебе, мій друже, на розкрилих шляхах життєвої мандрівки.

Коли в безмісячні темні ночі спалахували грозою пожежі й глухо гупали постріли ти перебігав крутими яругами, а за тобою гналися сторожі чужого насилля.

Коли гриміла війна, ми з тобою ішли назустріч тривожній добі. Темна нічка була нашою любкою, а росяні досвітки свіжили нашу втому.

Ми не були самі. З нами марширувала юна рать, не лякаючись кривавих ночей, ані громолуння гарматних вибухів.

Твою волю, мій друже, вороги розвішували на колючих ротах концтаборів, а життя твоє згоряло в непосильній каторзі.

Але ти вижив. Бо ти з покоління стійкого як рідний чорнозем, твердого і непохитного мов граніт.

І знову життя твоє кривавилось при кулеметному станку, в глибоких бункерах, у похмурих в'язничних камерах.

Де ти, мій друже, тепер?

Не знаю. . .

Але вірю, що ми ще зустрінемося на рідних шляхах та вітатимемо волю, що буде народжуватися у буремних гримучих днях.

Нескоримі

Коли сонце підніме туман, і на обрях усміхнеться погідне небовиддя, за мовчазними грубими мурами відходить у забуття тривожна, недоспана ніч.

Котра це вже з черги?!

І встає знову безнадійний, невтішний в'язничний день.

Що в ньому вривається в тишу зойк розпанаханого пекучим болем серця, і німий крик ув'язнених, що їм у журбі спинився час.

І замінів за кованими в'язничними ґратами.

На волі ж молодий день знову б'ється бентежжям людських турбот, умивається сонцепромінням, і вільній людині світ стає безмежно новим, радісним, сонячним.

За в'язницею старезні дуби наче забронзувалися і тиху розмову впівголос ведуть. Шелестом свого верховіття вісті ув'язненим передають.

Про Україну, де квітне калиново-прозорий ранок, жаріє літо на селі, степ сивий полин заплітає, а білі хатини приховуються між вишнями.

Прориваються вісті в похмурі камери й розтривожують молоді серця.

Бо ж не вийдуть нескоримі в садок торкнутися долонями вишень молодих, ні м'яти ані соняшника золотого. Не вийдуть вони на широкий шлях, щоб привітатися з тополею, і п'яніти духмяним запахом замріяних піль.

Тремтить у камерах людське горе.

А за вікнами сміється день і, що йому до недоспаних ночей і розтерзаних сердець нескоримого покоління. Йому теж бай-дуже, що десь, ген, ген, далеко, в дротяних замкнених зонах гаснуть очі в'язням у непосильній каторжній праці.

Збігають у царстві смерти змарнілі, журливі дні. Легендою повиваються тернисті шляхи нескоримих.

Вони йдуть колонами нелегких прощань.

Горді й непокірні. . .

Хоч серця їх наливаються сльозами, мов ряноквітінням рідної землі, вони йдуть шляхом важких родинних розлук,

крізь бурі й хуртовини, мовчазні бори і розкрилля далеких доріг та вітають зорі. . . коли на міднім небі вечір прочорніє.

Лишають нескоримі за собою слід,глибокий,глибокий.

Терпінням, кров'ю і сподіванням волі собі й Україні сповитий.

Не зітреться він у віках. . .

Назустріч рідній землі

Я виявляюся у далекі твої шляхи, Україно.

З далекої чужини цілую твоє чоло та вмиваюсь голубою дніпровою водою.

Глибина одвічних дум древнього Києва розтривожує мої мислі, та несе мене назустріч рідній землі.

Десь за білими горбами степ проліг сріблом кульбаби, за пахом чебреця, і торкнувся засмаглого небосхилу.

Летить крилато ранковий світ, і підганяє мене квапливо ступати в росяну траву.

Йду стежиною, що в'ється між вербами, а кучерява калина спомин мені мережить про давно минулі роки. За калиною високі дерева, а за ними ген удалині ліси, що сповилися туманом і густою таємницею.

Гаї вмиваються світанковим росінням, а річка ще спить між зеленими берегами.

З-за дубів поважних і обсілих, викочується золоте кружало сонця і приголюблює замріяні далі.

Вони ж пригортають мене, як сина.

Що рідну землю вітає у мріях, у снах. . .

Бог

— Немає Бога! — вигукнув зазнайкувато молодий чоловік. Хто бачив Бога? Де й коли?!

— Нікчемнику, — торкнувся вітерець ніжно його кучерявого чуба. — Бог є. Він є всім і всюди. Бог — це вічність. Він творець космічного безмежжя. Усе духовне, все, що живе у всесвіті — твориво Його незбагненої премудрости.

Глянь, лише довкола себе на чудову природу, а в її усмішці побачиш Бога. Вслухайся в тихий прибій морських хвиль, і в ньому почувеш Божий голос. Тебе п'янить духмяне квітіння прекрасних квітів. Правда? вони — Боже творіння, таке ж, як і ти, людино. . .

— Мене вчили інакше, — впирався молодий чоловік.

— Зла була твоя наука, — мовив вітерець. — Глянь людино очима глибокої віри у своє серце й там знайдеш Бога. Бо ж і в такому мізерному творінню як ти, є часточка Бога. . .

І вітерець погойдався верхів'ям дерев, залишивши молодого чоловіка у глибокій задумі.

Космічна ніч

Вічний всесвіт розп'яв над землею свій зоретканий намет,
і промерезив його щедро сріблицею.

Застигла мить. . .

Впали бризки й на озері потемніла вода.

Із-за рогу соромливий місяць загойдався човником, а місто
спалахнуло вогнями.

Чумацький Шлях зодягнувшись у зоряну кирею подався
повагом у космічне безмежжя.

Очима зір глянули на Землю мудрі космічні брати, рейсуючи
у своїх відполум'янілих космічних кораблях.

Пролягла роса.

Заснуло місто. Заніміли шляхи, а десь у хмарах загубився
ріжкатий молодик-місяць.

Тиша. . .

Лише думка у скронях товклася.

Шукала таємниць всесвіту. . .

Маленький будівник

Угорі голубе небовиддя, а внизу — сірозоре море пригортає берег своїми кучерявими хвилями.

Вони здіймаються високо, вибігають шумливо на піщане узбережжя і залишають на ньому свої білопінні поцілунки.

На березі, що весь купається в сонячних проміннях бігають безтурботно діти, збирають то знову розкидають барвисті черепашини і всюди несеться дзвінкий дитячий сміх.

Чорноокий хлопчик з великою серйозністю ліпить мініатюрну будівлю з піску та споглядаючи на матір невтомно жебонить:

— Як виросту, будуватиму чудові палаци для людей. . . Правда, мамо, що люди люблять жити в палацах?

— Правда, сину. . .

Проходячи мимо, славний архітект зупинився на мить біля хлопчика.

Глянувши на незграбне дитяче твориво з піску, архітект посміхнувся глумливо й покрокував далі.

— Мамо, цей недобрий чоловік посміхався з мене, — заледів уражений хлопчик.

— Це тобі так видалося, — заспокоювала його мати.

— А, я все все-таки будуватиму палаци. . .

На канві вічності час промережив роки, десятиріччя.

Невідомо, чи хлопчик виріши справді будував палаци. Але відомо, що не стало й сліду з будівель гордого архітекта. Їх проглотула безслідно товщінь віків.

Дитячі ж палаци з піску не перевелися і нині на піщаних берегах.

Бо ж діти бавляться на берегах моря.

Благословенна будь. . .

Благословенна будь моя вітчизно, що приходиш хвилюючою любов'ю до мене співучим світанком, ведеш мене крутими дніпровськими берегами, гомінкими трасами, росяними стежками та показуєш мені чудові райдуги, що стелять золоті перевесла на небовидді.

Ти водиш мене гомінливим Києвом, стежками полтавських тиш, сивиною борів, що навівають спомини тривожні та лікують душу, і відпочиваєш зі мною за селом, де гуляє літо, шепоче жито й в росу холодну падають рясні зорі.

На твоїх стежинах батьківщино літує літечко, пахнуть медом квіти і грають бистрі потоки в гаях.

Не можна не минути твоєї чарівної ночі, в якій дівчата пускають вінки з водою, ані полонин високих, де співає сопілка і плачуть трембіти.

Поклін Тобі, батьку Тарасе, що стоїш на дніпровській кручі і слухаєш, як реве ревучий, як з повені літ карбується нація, як відважні правнуки національною символікою скрижалі буття різьблять.

Мандрую в далеку прозору степовинь і там вклоняюсь високим могилам, що в них козацька сила й слава похоронена.

Веди мене отчизно дорогами проляглими у просинь, на яких ранкова тиша криницю заколисує, літні дні пахнуть липою, медом і гречкою, а в тихі ночі зорі гойдаються над ставом, і ловлять пригорщами біле латаття.

Благословенна будь, моя вітчизно! . .

988 рік

І записав сивоволосий літописець древньої русочолої Русі: «Наутрия же изиде Володимерь з попи царицины и с корсунськими на Дніпрь, и снидеса бе-щисла людий. Влізоша в воду, стаяху овы до шиє а друзии до персий, младии же по перси от берега друзии же младенци держаше свершенин же бродяху, попове же стояще молитву творяху».

Гожого літнього дня, коли сонечко купалось у Дніпрі — хрестилися кияни. Червленим муром стояла княжа рать, золотили ризи, блищала зброя, жалібно квиліли поклонники Перуна, що його волочили топити в ріці і величним та могутнім стояв на березі Дніпра володар Русі-України великий князь Володимир.

— Испол еті деспота!

— Аз первий, — мовив суворий і замислений князь, — поклав уже святий хрест на себе, хрестіться людіє, ви за мною. . .

— Многі літа василевсу Володимирові — співав хор.

Сонцепроміння обціловувало дніпрові пагорби, дзвеніла людська радість, падали з тріскотом у гаях кумирі, кричали тривожною кров'ю жерці, і над Дніпром народжувалось нове духовне життя русичів.

Пролягли віки. . .

На Володимирській гірці забронзувавшись у віковіччя князь Володимир стоїть із хрестом і благословить Русь-Україну.

Бувають дні

Бувають дні, коли смагляве літечко прощається з довкіллям, а сонце кидає золоті весла на битий шлях.

У таких днях падають у садах переспілі грущі й яблука, а на стернях сірогруддям дримають перепели.

Угорі над полями курлюкають тужливо журавлі, гортаючи крилату далечінь, а високі ясени виструнчившись, готуються вітати вітрочолу осінь, що прилягла спочити на полях, і грайливо колише пожовклу траву.

Одквітає деревій, а розкрилі дерева бронзуються в пишне червоношаття.

Мов лицарі древні.

Над річкою шепочуть тихо верби, а вода гладить ніжно порожні посумнілі береги.

Бувають дні, коли дуби скриплять зі старости, а над ними небо снує прядиво густе.

На постарілій тополині шелестить листя і злітаючи — тихо вмирає.

Бувають дні, коли в голубих далях білють хмарини кучеряві, а під ними гойдається далека пісня журавлина.

Прощайте журавлі!

Такі бувають осінні дні. . .

Осінній ранок

Росяний світанок холодний, наче лід, і тремтить прозорістю голубизни неба та пахне осінніми жоржинами.

Над землею висне купол погідної блакиті, а з-за пагорбів широкою червінню поволі займається обрій.

Ліс іще спить, закутавшись у ранню прохолодь, а лілейне латаття впавши пологом на застояну воду в ставку, розкинулось широко, широко, аж ген під густе вербовіття.

За селом на посірілих стернях шарудить тиха осінь. . .

Серед піль губиться в далині потічок, а над ним дрімають старезні дуби, мов багатирі могутні, надівши золоточервоні мантиї.

Криляться обрійна даль причепурившись у хвилююче сяєво сонячного ранку і зливається з небовиддям.

Скоро ж зовсім подніє, а перегода широколетними ключами летітимуть журавлі у вирій, тихо курлюкаючи:

Кру. . . кру. . . кру. . .

ЖИТТЯ

Життя — це зоряна дорога древніх часів і буремних, сучасних, що карбують невпинний рух, і розмах дужих крил у політі далекої путі людського буття.

І загублені дні за горизонтом, туго забронзовані в забагрянєні віки.

І вітчизна, що її поля задрімали на широких спрацьованих долонях землетрударів, а її степи побігли далеко за небосхил, із журавлиним курлюканням.

Її крила над світом широко простерті, а день сповнений радощами і прикрощами, квітінням троянд і молочним сонцем.

Іду в життя, несучи в серці пелюстоньку сонця і любови, щоб світ потеплішав і, щоб висвітлилась людина та щоб її життя не опадало пелюстками зів'ялих хвилин.

На стежинах мого життя пливе мелодія, що лине в захмар'я золотоквітне, а в ній все серце розстає любов'ю провісною.

Іду в життя, що пливе з духа вічних верховин, іскриться неземними шір'їнами жар-птиці, повниться дивним і тривожним відлунням минулих епох і гримучих днів модерної епохи.

Йду в житя. . .

Дуби

У парку ростуть дуби.

Могутні, крилаточолі, забронзовані давнєзним літоліттям.

Крізь їхню широченну розкрилу зеленошать проливається
грайлива веселка, розсипається золотом сонечко, і гуляє вітер.

Над дубами висне засмаглий небосхил, куйовдяться хмарини,
а дуби дрімають, заколисані осінньою задумою, що снується
тихою ходою в парку та нашіптує чарівну казку життя.

Зів'яло вже суцвіття.

Одквітів деревій, а на жовтолистому килимі зустрілися з
дрімучими дубами замріяні осінні дні.

У палаці мрій

Забілили айстри в місячному сяєві.

Іду безлюдним парком і слухаю як земля спить глибоким осіннім сном.

Прислухаюсь, як у парку тужать берези білокорі, поскрипує високий ясен, а вітерець вигулькнувши з-поза кущів торкається ніжно мого чола.

І жду. . .

Може з небесної тремтливої сутіні скотиться до моїх рук зоря-доля і вичарує мені палац чудових мрій, в якому загублю свої сліди, вийшовши в дивосвіт космічний.

Ловитиму там хвилі всесвітнього буття, що просуватимуться пульсуванням незмірної енергії крізь зореткань, і вийшовши на трасу падіння з небес, побравшись за руки йдуть гостювати до земної людини.

І що з того, що телескопи не хочуть ловити невидимі йони?

Мовчать машини електронні, і не говорять, що до людини йдуть гості космічні.

Вітайте.

Може любов тоді над землею розгорне свої крила і притулить до серця маленьку, нікчемну людину — землянина.

Вітайте гості зоряні! . .

Ясен

Ясен старезний і височенний.

Його обмивали весняні теплі дощі, кучерявили буйні вітровії, а влітку, коли на землю сходилла тиха чарівна ніч ясен слухав солов'їних трелів, дівочих пісень і свіжився срібlistою росою.

Коли ж осіннє небо вповивалося дощовою негодою і шумів вітер, тоді ясен сумував за літечком, а над ним тужливо курлюкали журавлині ключі.

Взимку ясен кутався в білий кожух і дрімав у довгі зимові ночі. Коли ж зривалась хурделиця, ясен поскрипував і гнувся від розвихреного сніговію, щоб люто метелився, свистав, і гоготів стоголосям.

Збігали роки. . .

Ясен старів і сумував. Прочував свій кінець. Однієї весни він почав усихати.

Довго вмирав старий ясен.

Він журливо скрипів, наче плакав за своїм вмираючим життям. Коли ж сохніння дійшло до верхів'я, ясен жалібно заскрипів, заторохкотів своїм сухогіллям, і умер.

З навислих хмар задощіло.

Наче довкілля плакало за ясном.

Чого шукати?

Чого шукати в блакитних передзвонах висоти, чи в орлиних возлетах у небо?

Чи в плетиві далекозорних шляхів, що ними промережена планета, стомлена і тривожна?

А може, в легендах про віки колишні, буревійні, гримучі, що рвуться в пам'яті сиводревними образами та кривавим голосом далеких завзятих предків.

Вони ж любов до вітчизни виношували в своїх полум'яних серцях і на вістрях двосічних мечів.

Ідемо вслід за ними крізь товщу століть у яких широким руслом пливуть людські дороги життя, неначе кораблі, нап'явши тугі вітрила хмар.

Спішимо крізь сиву паморозь віків у вкарбований світ буття в пошуках Прометеєвого вогню і древності нації, яка цупко вросла в сувору твердь рідної землі.

Листуймо сторінки всесвітньої книги й на жовтавих скрижалях історії покладім наш твердий слід, наш довгий шлях і тернистий, щоб далекі нащадки знали —

Чого шукати ім. . .

Різдвяна думка

Різдво. . .

Сірі безсніжні дні вповиваються густими повісками навислих, таких же сіреких хмар і розгублюються на розкриллях метушливих шляхів.

Деся дзвони гомонять. . .

Їхне роздзвіння змагається з буденною галасливістю міста, вриється до залізобетонних хморочосів і розтривожує людські серця.

Церква повниться морем світла. В ній ялинка і шепіт молитов.

Лунають колядки. . .

За мурами кричить стоголоссям чуже місто. Йому байдуже до розтерзаних молитовних сердець і трепетливих різдвяних спогадів-думок.

»Бог Предвічний народився!« . . .

На обличчях радість з тугою обіймаються.

Скрапує віск із свіч і лягають довгі тіні на спрацьованих руках.

Радіють дзвони.

Куди ж ти линеш моя думко, на крилах їхнього лункого розгоміння?!

Невже ж, ти линеш туди, де на білому килимі пролягли проткані чарівні, давноминулі різдвяні спогади? . .

Промережи моя думко сірооку далечінь, і завітай туди де ніч гойдає докільля біломорем, де лютим вовком завиває хуртовина, а в безмежжях снігового океану губиться людське життя, нівечене й топтане негідниками.

Різдвяну колядку принеси моя думко нескоримим борцям за правду і волю.

Та ще торкнися моя думко білосніжжя рідної землі й чарівним рідним евшаном вернися до мене у радісно-тужливі різдвяні дні. . .

Різдво на білій дорозі

Тишу зимового погідного ранку сколихує голосне й радісне роздзвіння.

Несеться воно лунким відгомінням по заспаних кварталах великого міста, будить зі сну затишся безлюдного парку, біжить довгою білою дорогою і губиться ген-ген у далекій порожнечі засніжених піль і лісів.

Ковтає машина простір, а думки біжать у давнє минуле.

Чарівне, різдвяне.

Іскриться мороз.

Хатки, закутані у сніговий кожух, блимають несміливо своїми невеликими очима, а над ними снується димок сивастою кучерявінню.

Церква вся залита свічковим сявом і повниться тихим молитовним шепотом.

Радість і спокій огортають людей.

Колядують. . .

»Бог Предвічний народився«.

З-за лісів устає сонце.

Велике, ясне.

Різдво вітає. . .

Мчать санки. На них зоря виграє різними кольорами.

Це з колядою їдуть. . .

Під полоззям скрипить сніг, а мороз щипає сердито колядникам вуха й червонить носи.

Дзеленчать дзвінки.

Наче хтось видзвонює срібними паличками об заснулі білі дерева.

Біжить машина і зближається до міста.

В гомоні різдвяних дзвонів губиться вмиль далеке біло-сніжжя рідної землі, і зникають санки з колядниками.

Розвіявся спогад. Лишилася болюча туга. . .

Виходжу з машини і слухаю гармонію різдвяного роздзвіння.

Та зустрічаю Різдво на чужій, білій дорозі. . .

Воля Україні

Вона прийшла не на вістрях багнетів, не під рев гармат і спалах кривавих пожеж.

Вона прийшла не в гулі битв кровопроливних нашого народу, що не зламався від історичних негод і буревіїв, і вона не верстала далеких розкрилих шляхів у гримучих днях нашої епохи.

Її чекали мов гостю дорогу, впродовж віків, ждучи, що вона прийде на всенародне весілля і її посадять на покутті, прибраному чудовим квітінням та багатством нашої рідної землі.

Кожен її крок благословив народ, що в ньому в тих радісних днях озвалась нездоланна кров, буремних його предків і пригадала йому, що його козацького духа ніхто не зміг стерти з сторінок вічнобуття.

І пісню солов'їну заспівав народ у радісні дні свого воскресіння. Голосним розгомінням залунала вона по Дніпрових причалах, на карпатських полонинах, понеслась по широкому степу. Пісню заспівав народ про волю голубу, що воскресла своєю благовістю нашу землю, нашу вітчизну, вивела її з глибин невільних століть, і вона, ця пісня, дзвенить небосяжним обрієм, вітає прохолодні трави і далекий степ, у якому немає межі між полем і небом, і каже українській людині, що немає межі між серцем і батьківщиною.

Несеться в погідні дні голосне роздзвіння, розкидаються золотоблакиттю прапори й радіє народ.

Воскресла Україна. . .

Вивруною радісна пісне, виїся у вітрах і несись у густу блакить небес.

Бо вже землями нашої неозорої вітчизни йде Воля Україні!

Мій віку

Віку мій!

Ти ходиш планетою буремний і тривожний, а в твоїй ходьбі лунає прощальний перегук древньої сивини.

Тінню орла лягаєш на землю, і розштовхуєш темінь минулих епох.

Зориш у глибину одвічного буття, хвилюючи людський ум.

Береш сучасну людину за руку і підштовхуєш її у дивосвіт космічний, шукати зоряних сусідів.

Благословиш кожний новий день, що карбує людське буття, купаючись у сонцепроміннях.

Спалахами блискавиць пишеш на вогненних скрижалях вічноживі закони буття та заводиш у книги прологи людського дерзання та епілоги минулої слави чи неслави.

Скажи віку мій!

Чи принесеш ти, колись щастя людині?!

Зміст

Стор.

ВСТУПНЕ СЛОВО	5
КНИГИ	12
МОДЕРНА ДОБА	13
СІМНАДЦЯТА ВЕСНА	14
ЛИСТ	15
НАМИСТО СПОМИНІВ	16
ХРАМ	17
ДАЛЕКІ ШЛЯХИ	19
КАЗКА ЖИТТЯ	20
ХОДІМ У ПОЛЕ!	21
ЗБІЖЖЯМ МАНДРУЄ ЛЮДИНА	22
НАД РІЧКОЮ	24
ПАРК	25
ЛІТНЯ НІЧ	26
МАТИ	27
МОРЕ	28
НЕ РОЗПИТУЙТЕ МЕНЕ	29
СМЕРТЬ ДІВЧИНКИ	30
МОЯ ВІТЧИЗНА	31
В ОСЕЛІ БАЙРОНА	32
СЕРЦЕ РИДАЄ	33
ОСІНЬ	34
СМЕРТЬ І ЖИТТЯ	35
НА ПОКЛАДІ	36
МАНДРУЙ МОЯ ТУГО	37
БІЛА САМОТА	38
НЕДОКІНЧЕНІ РЯДКИ	39
ЧАС	40

ДИТЯЧА РАДІСТЬ У СВЯТУ НІЧ	41
І БАГАТО РОКІВ ПІЗНІШЕ	42
ЛЕТЯТЬ СНІЖИНКИ. . .	44
ЧИ ЧУЄШ?!	45
ПЕРЕГУК ВІКІВ	48
ВЕСНЯНИЙ КИЛИМ	49
МИСЛІ	50
СМЕРТЬ БОГОЧОЛОВІКА	51
ВІН ВОСКРЕС	52
ПОРА ВИШЕНЬ	53
ЛИШАЮ СЛІД	54
СОН	55
ЧИ НЕ ПІТИ Б НАМ ДРУЖЕ?	56
СВІТАНКОВА РОСА	57
МІЙ ДРУЖЕ	58
НЕСКОРИМИ	59
НАЗУСТРІЧ РІДНІЙ ЗЕМЛІ	61
БОГ	62
КОСМІЧНА НІЧ	63
МАЛЕНЬКИЙ БУДІВНИК	64
БЛАГОСЛОВЕННА БУДЬ. . .	65
988 РІК	66
БУВАЮТЬ ДНІ	67
ОСІННІЙ РАНОК	68
ЖИТТЯ	69
ДУБИ	70
У ПАЛАЦІ МРІЙ	71
ЯСЕН	72
ЧОГО ШУКАТИ?	73
РІЗДВЯНА ДУМКА	74
РІЗДВО НА БІЛІЙ ДОРОЗІ	75
ВОЛЯ УКРАЇНІ	76
МІЙ ВІКУ	77

